

ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

‘ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ’

ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ : ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΙΝΑ

Α.Μ. : 1340200400364

ΑΡ.ΤΗΛ. : 6947021427

Αθήνα , 13/01/2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

- **Εισαγωγή.....3**
- **Ιστορική Ανάπτυξη του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου.....3-5**
- **Η Δομή του Νομικού Συμβουλίου.....5**
- **Η Συγκρότηση & λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου.....6**
- **Η Ενέργεια του Νομικού Συμβουλίου κατά σώματα και υπηρεσίες.....7-8**
- **Η κατάργηση και ανασύσταση του Νομικού Συμβουλίου.....9**
- **Οι αρμοδιότητες του Νομικού Συμβουλίου.....9-10**
- **Η Διοικητική Ιδιότητα του Νομικού Συμβουλίου.....11**
- **Το Γνωμοδοτικό έργο του Νομικού Συμβουλίου.....12**
- **Το Νομικό Συμβούλιο του κράτους σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες..... 13**
- **Συμπερασματικά.....14**
- **Επίλογος.....15**
- **Βιβλιογραφία.....15**

- **ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Το **Νομικό Συμβούλιο του Κράτους**, ενιαίο συλλογικό ανώτατο όργανο του κράτους και ιδιαίτερη αρχή, ιδρύθηκε με το ν.ΑΚ της 23/23 Ιουνίου 1882 "περί νομικών συμβούλων". Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ΒΔ 6/1961 αποτελούσε "ενιαία εν τω Κρατικό Οργανισμό Αρχή" και υπαγόταν απευθείας στην αρμοδιότητα του υπουργού των Οικονομικών. Σήμερα όπως ορίζει το άρθρο 1 του ΠΔ 282/96 "Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους" "Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποτελεί ανώτατη, ενιαία και ανεξάρτητη Αρχή του Κράτους, υπαγόμενο απευθείας στην αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών". Η οργάνωση και η λειτουργία του διέπονται από το ΒΔ της 17/20-6-1957 "Περί Κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον των περί Νομικού Συμβουλίου διαταξεων".

- **ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**

Η έλλειψη Συμβουλίου Επικρατείας και συγχρόνως η ύπαρξη πολλών αστικών διαφορών του δημοσίου ταμείου με τους πολίτες οδήγησε στη δημιουργία του νομικού Συμβουλίου της διοίκησης με σκοπό να γίνει το απαραίτητο συμβουλευτικό σώμα της κεντρικής διοίκησης.

Πρώτη αφετηρία του θεσμού αυτού υπήρξε το **Δ. της 15 Φεβρουαρίου 1843**. Μετά από αυτό δημοσιεύθηκε το **Δ. της 10 Ιουλίου 1856**. Αλλά επειδή το διάταγμα θεωρήθηκε ανεπαρκές εκδόθηκε άλλο στις **26 Ιουλίου 1860** με το οποίο συστάθηκε γνωμοδοτικό συμβούλιο του οποίου τη γνώμη μπορούσε να ζητά ο

υπουργός ὁσάκις ἀμφέβαλλεν εἰς πρὸς να κινήσει ἢ να υποστεί ἀγωγὰς ἢ να ἐξακολουθήσει διεξάγων δίκας ἐνώπιον των

δικαστηρίων. Ἐτσι λοιπὸν δημιουργήθηκε αὐτὸ τὸ Συμβούλιο ἀπὸ τον Εἰσαγγελέα του Ἀρείου Πάγου, τον Βασιλικὸ Ἐπίτροπο της Ἱερῆς Συνόδου και δύο δικηγόρους ἀπὸ τον Ἄρειο Πάγο. Στις συζητήσεις αὐτοῦ του Συμβουλίου παρευρισκόταν και ὁ ἀρμόδιος εἰσηγητὴς του Ὑπουργείου, ἀπὸ τον ὁποῖο προερχόταν ἡ δίκη και ὁ δικηγόρος στον ὁποῖο εἶχε αὐτὴ ἀνατεθεῖ. Ὡστόσο ὁ ὑπουργὸς μπορούσε να λειτουργεῖ και χωρὶς τὴ γνωμοδότηση του Συμβουλίου με ἀποτέλεσμα να μην παρέχει αὐτὸ πλήρη ἐγγύηση για τὴ διεξαγωγή των δημόσιων δικῶν.

Τα τρωτὰ αὐτὰ ρυθμίστηκαν με νομοθέτημα σύμφωνα με τὸ ὁποῖο τέθηκε νομικὸ πρόσωπο ὡς διευθυντὴς του δικαστικοῦ τμήματος του Ὑπουργείου των Οἰκονομικῶν (**Ν. 24 Μαρτίου 1867**). Με τὸ νομοθέτημα αὐτὸ ἐπιδιωκόταν ἀφενὸς ἡ διεύθυνση του δικαστικοῦ τμήματος του Ὑπουργείου των οἰκονομικῶν ἀπὸ ἓναν εἰδικὸ και ἀφετέρου ἡ καλύτερη διεξαγωγή των δικῶν του δημοσίου ταμείου. Βέβαια μπορούσαν να μετέχουν και ἄλλοι δικηγόροι στο συμβούλιο εἰς τὸ ἐπιθυμούσε ὁ Δικαστικὸς Σύμβουλος. Ὁ τελευταῖος ἦταν ὁ πρόεδρος και ἔκανε ἐγγραφή γνωμοδότηση σχετικά με τὴς υποθέσεις που εἶχαν υποβληθεῖ για συζήτηση.

Ἡ ἀνάγκη ὁμως για τὴν τροποποίηση κι αὐτοῦ του συστήματος ἐξακολουθοῦσε να ὑπάρχει. Θεωρήθηκε λοιπὸν καλύτερη ἡ διεξαγωγή των δικῶν ἀπὸ πολλά ἀλλὰ ἱκανὰ πρόσωπα ἀντὶ ἀπὸ ἑκατοντάδες δικηγόρους ὅπως συνέβαινε. Ἀκόμα θα ἦταν πιο οἰκονομικὸ ἀφοῦ οἱ ἀμοιβές θα ἀφορούσαν ὑπαλλήλους του κράτους, κατάλληλους για να ἀνταποκριθῶν, ἀντὶ δικηγόρους με ὑψηλές ἀπαιτήσεις.

Στους δύο αὐτοὺς παράγοντες στηρίζεται ὁ **περὶ Νομικῶν Συμβούλων νόμος (1882)**, ὁ ὁποῖος ἔθεσε και τὴς βάσεις δημιουργίας συμβουλευτικοῦ σώματος (ἀπαραίτητου για τὴν κεντρικὴ διοίκηση).

Ὁ μεταγενέστερος **νόμος του 1899** ὅρισε με βασιλικὸ διάταγμα ὅτι σε κάθε ὑπουργεῖο θα διορίζεται ἓνας νομικὸς σύμβουλος ὁ ὁποῖος εἶτε μόνος εἶτε με τους ἄλλους νομικοὺς συμβούλους και τον

δικαστικό σύμβουλο θα γνωμοδοτεί για τα διάφορα θέματα που υποβάλλονται στο Υπουργείο. Έτσι σε κάθε νέο Υπουργείο που ιδρύοταν, έθεταν συγχρόνως και έναν νομικό σύμβουλο. Ακολούθησε ένα **βασιλικό διάταγμα της 13 Νοεμβρίου 1918** το οποίο προέβλεπε την κωδικοποίηση των μέχρι τότε νομοθετικών διατάξεων για το ΝΣΚ. Και αυτή όμως η κωδικοποίηση τροποποιήθηκε με το **Νόμο της 20 Νοεμβρίου 1935** "περί του νομικού συμβουλίου του κράτους" που ρύθμισε την οργάνωση και την λειτουργία του σώματος χωρίς βέβαια να καταργήσει προγενέστερα νομοθετήματα. Ακολούθησαν κι άλλοι **νόμοι (1939, 1940)**. Το **1945** εκδόθηκε ο **νόμος 427** που ισχύει και σήμερα. Η σημερινή οργάνωση και λειτουργία του θεσμού απεικονίζεται με το **Διάταγμα της 7/20 Ιουνίου 1957(110)**.

• **ΔΟΜΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Όσον αφορά τη **δομή** του ΝΣΚ, αυτή διαρθρώνεται από α)την Κεντρική Υπηρεσία β)τα Γραφεία Νομικών Συμβούλων γ)τα Δικαστικά Γραφεία δ)τους Δικηγόρους του Δημοσίου, όπου δεν λειτουργούν Γραφεία Νομικών Συμβούλων ή Δικαστικά Γραφεία και ε)τους Δικηγόρους αλλοδαπής. Επίσης στη δομή του ΝΣΚ εντάσσεται και η κεντρική υπηρεσία του, η οποία περιλαμβάνει α)Γραφείο Προέδρου β)Γραμματεία γ)Σχηματισμούς Δικαστικών και Εξώδικων Υποθέσεων δ)Κέντρο Νομικής Πληροφορικής, μελετών και Νομικών Εκδόσεων και ε)Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης.

• ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Νομικό Συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο, δυο αντιπροέδρους, δεκαπέντε νομικούς συμβούλους, εικοσιδύο παρέδρους και εξήντα δικαστικούς αντιπροσώπους α΄ και β΄ τάξεως και δοκίμους. Από αυτούς:

✓ Ο πρόεδρος :

Έχοντας την προεδρία της ολομέλειας και των τμημάτων παρακολουθεί, συντονίζει και ελέγχει τις εργασίες του σώματος. Σε επείγουσες περιπτώσεις ο ρόλος του εκτείνεται και στην λήψη δικαστικών αποφάσεων.

✓ Οι αντιπρόεδροι και οι νομικοί σύμβουλοι :

Παρίστανται ενώπιον του ΑΠ και του ΣΕ. Όταν είναι ανάγκη ένας αντιπρόεδρος ή νομικός σύμβουλος μπορεί να εμφανίζεται και σε δυο ή περισσότερα γραφεία νομικού συμβούλου.

✓ Οι πάρεδροι :

Διορίζονται σύμφωνα με απόφαση του ΝΣΚ και πρόκειται για νομικούς συμβούλους που έχουν προαχθεί. Ωστόσο αν η κεντρική διοίκηση διαφωνεί με τις συγκεκριμένες επιλογές μπορεί, αφού αιτιολογήσει την άρνησή της, να προτείνει στο ΝΣΚ τον δικό της τρόπο κάλυψης των θέσεων. Οι πάρεδροι προσφέρουν βοήθεια στο έργο των νομικών συμβούλων και εκπροσωπούν στις δίκες το δημόσιο. Αν και είναι μόνιμοι διοικητικοί υπάλληλοι, όπως οι νομικοί σύμβουλοι, αντιστοιχούν βαθμολογικά και μισθολογικά στους εφέτες.

✓ Οι δικαστικοί αντιπρόσωποι :

Έχοντας ως έργο να προσφέρουν βοήθεια στους συμβούλους και στους παρέδρους για την κάλλιστη προετοιμασία των διαφόρων υποθέσεων, αποτελούν το βοηθητικό προσωπικό του ΝΣΚ. Παρουσιάζονται, ακόμα, στο δικαστήριο ως δικηγόροι του δημοσίου.

- **ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΤΑ ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ασκεί τις ειδικές αρμοδιότητές του είτε ως **σώμα**(η κεντρική του υπηρεσία) είτε **κατά υπηρεσίες**. Στην τελευταία αυτή περίπτωση διαρθρώνεται από το γραφείο του προέδρου, από τα αποκεντρωμένα γραφεία ορισμένων νομαρχιών με κέντρο τις πρωτεύουσές τους και από τα γραφεία νομικών συμβούλων των υπουργείων. Το ΝΣΚ διατηρεί σε κάθε υπουργείο γραφείο νομικού συμβούλου, του οποίου προΐσταται σύμβουλος, με αποστολή τη διεξαγωγή των δικαστικών υποθέσεων κάθε κλάδου της διοίκησης και τη νομική διαφώτισή του. Εκτός από τα υπουργεία γραφεία νομικών συμβούλων λειτουργούν στη Βουλή των Ελλήνων, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, στη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων και στο Πανεπιστήμιο του Πειραιά. Σε γραφεία Υφυπουργών, γενικές γραμματείες, Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές. Στα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων λειτουργούν ως υπηρεσιακές μονάδες του ΝΣΚ.

Ως σώμα, σύμφωνα με τους τελευταίους νόμους που διέπουν το θεσμό, το Νομικό Συμβούλιο του κράτους(πρόεδρος, αντιπρόεδροι, σύμβουλοι, πάρεδροι) συνεδριάζει είτε σε **τμήματα** είτε σε **ολομέλεια**. Τα τμήματα συγκροτούνται με πράξη του Προέδρου του σώματος, η οποία εγκρίνεται από τον Υπουργό των Οικονομικών. Αποτελείται από πέντε νομικούς συμβούλους και από δυο παρέδρους. Τα Τμήματα γνωμοδοτούν επί συμβιβασμού ή αναγνώρισεως απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, επί καταργήσεως δίκης, λύσεως συμβάσεων, παραιτήσεως του Δημοσίου από εγερθείσης αγωγής, ή ασκηθέντος ενδίκου μέσου, επί αποδοχής

δικαστικών αποφάσεων". Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η γνώμη του ΝΣΚ (ενίοτε σύμφωνη) θεωρείται "ουσιώδης τύπος" για την έγκυρη λήψη αποφάσεως(και για την έγκυρη ενέργεια) εκ μέρους του Δημοσίου. Τέλος το κάθε τμήμα έχει αρμοδιότητα να επεξεργάζεται νομοσχέδια ή σχέδια διαταγμάτων που παραπέμπονται για μελέτη στο Νομικό Συμβούλιο, όπως επίσης και να γνωμοδοτεί για αμφίβολα νομικά ζητήματα. Αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις που απευθύνεται το σχετικό ερώτημα εκ μέρους ενός υπουργού προς το νομικό συμβούλιο καθώς και στις περιπτώσεις που ο πρόεδρος του σώματος κρίνει αναγκαία την εισαγωγή του ερωτήματος στο τμήμα του νομικού συμβουλίου.

Η ολομέλεια αποτελείται τουλάχιστον από επτά νομικούς συμβούλους και δυο παρέδρους. Ανάλογα όμως από τη σοβαρότητα του θέματος μπορεί να συντελείται και από όλους τους συμβούλους(μεταξύ των οποίων και ο πρόεδρος και οι αντιπρόεδροι) και από μερικούς παρέδρους(όσους καλέσει ο πρόεδρος).

Η αρμοδιότητα της ολομέλειας είναι γνωμοδοτική. Αφορά την υποβολή ενδίκων διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία, καθώς και τον διορισμό διαιτητών. Επίσης αφορά και κάθε ένδικη διένεξη που σχετίζεται με ποσό ανώτερο από το όριο που ο νόμος ορίζει. Η ολομέλεια αναλαμβάνει τα παραπάνω καθήκοντα, αντί του τμήματος, όταν ο πρόεδρος του σώματος ή ο αρμόδιος υπουργός της αναθέσουν το σχετικό ερώτημα. Αυτό συμβαίνει σε δυο περιπτώσεις:α)όταν είναι εξαιρετικά σημαντικό το ερώτημα για το συγκεκριμένο νομικό ζήτημα ή β) όταν ο πρόεδρος ή το τμήμα κρίνουν αναγκαία την παραπομπή του ερωτήματος στην ολομέλεια λόγω της μεγάλης αξίας του αντικειμένου της ένδικης διένεξης. Ωστόσο υπάρχει και η περίπτωση, άσχετη με τις παραπάνω, όπου η νομοθεσία θεσπίζει τη " σύμφωνη γνώμη" ή τη "γνώμη" της ολομέλειας ως "ουσιώδη τύπο διαδικασίας" με σκοπό την έκδοση μιας εκτελεστής διοικητικής πράξης (για παράδειγμα τη μεταβολή του προσωπικού του σώματος).

- **ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Η κατά τα ανωτέρω διάρθρωση, προβλεπόμενη από το **διάταγμα 6/1961** όπως τροποποιήθηκε, καταργήθηκε με τον **Ν. 1256/1982**(αρ. 10), ο οποίος μετέτρεψε το υπάρχον **ΝΣΚ** σε νομικές υπηρεσιακές μονάδες ενταγμένες στις κεντρικές υπηρεσίες με συντονιστικό όργανο τον προϊστάμενο της διεύθυνσης δικαστικού του Γενικού Λογιστηρίου του κράτους. Ο νόμος αυτός κατάργησε δηλαδή το Νομικό Συμβούλιο "ως σώμα και αρχή του κράτους με τις θέσεις προέδρου και τριών αντιπροέδρων" και συνέστησε σε κάθε υπουργείο "νομική διεύθυνση για την παροχή νομικών εισηγήσεων, νομικών υπηρεσιών και συμβουλών στον υπουργό, υφυπουργό και τις υπηρεσιακές μονάδες, όπως και για την υπεράσπιση και διεκπεραίωση, δικαστική ή εξώδικη, των κάθε κατηγορίας δικαστικών υποθέσεων του υπουργείου". Ο **Ν. 1884/1990** ανασυνέστησε το **ΝΣΚ** και επανέφερε σε ισχύ την παλιά διάρθρωση και λειτουργία του διατάγματος 6/1961 όπως και τις περισσότερες από τις καταργηθείσες διατάξεις που το διείπαν μέχρι την κατάργησή του το 1982.

- **ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Το έργο του καθορίζεται από τις αρμοδιότητές του που προβλέπονται από το άρθρο 100 Α του Συντάγματος. Ειδικότερα το άρθρο 2 του **Ν. 3086/2002** εξειδίκευσε τις αρμοδιότητές του. Στην **αρμοδιότητα** του **ΝΣΚ** υπάγονται :

α) η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του κράτους και των ΝΠΔΔ και η εξώδικη προστασία και επιμέλειά τους

β) η δικαστική εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, ενώπιον του δικαστηρίου των ΕΚ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και κάθε Δικαστηρίου και Δικαστικής Αρχής των Κρατών μελών της ΕΕ(άρθρο 39 Ν 1947/1991)

γ) η νομική υποστήριξη των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας ενώπιον των οργάνων της ΕΕ

δ) η διεξαγωγή όλων των δικαστικών πράξεων που προβλέπονται στις διεθνείς συμβάσεις δικαστικής αρωγής, σε ποινικές αστικές και εμπορικές υποθέσεις

ε) η καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις

στ) η επεξεργασία των σχεδίων νόμων και διαταγμάτων που παραπέμπονται αρμοδίως σε αυτό

ζ) η παροχή νομικών γνωμοδοτήσεων στη διοίκηση και ιδιαίτερα γνωμοδοτήσεων περί διαιτησίας και ορισμού διαιτητών

η) η εισήγηση για την αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου και τον συμβιβασμό τους, για την αποδοχή δικαστικών αποφάσεων, την παραίτηση από απαιτήσεις και δικαιώματα του Δημοσίου από ένδικα μέσα που έχουν ασκηθεί καθώς και για την διάλυση συμβάσεων.

θ) η υποστήριξη των υπηρεσιών της Διοίκησης σε θέματα Κοινοτικού Δικαίου

ι) η υπεράσπιση δημόσιων υπαλλήλων στα δικαστήρια

Έτσι το κύριο έργο του ΝΣΚ είναι γνωμοδοτικό και συνίσταται στην παροχή νομικής φύσης συμβουλών προς τα όργανα της διοίκησης αλλά και δικανικό. Εκπροσωπεί δηλαδή το ελληνικό δημόσιο ενώπιον των δικαστηρίων και ενεργεί κατά τη διεξαγωγή διαφόρων άλλων δικαστικών κι εξώδικων πράξεων για την υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου και την τακτοποίηση των δικαστικών του υποθέσεων.

• ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η διοικητική ιδιότητα του Νομικού Συμβουλίου το καθιστά αρχικά **γνωμοδοτικό σώμα** της κεντρικής διοίκησης για κάθε νομικό ζήτημα και επίσης **διοικητικό δικαστήριο** που εκδικάζει υποθέσεις, οι οποίες μέχρι τότε εκδικάζονταν από τον αρμόδιο υπουργό. Οι χαρακτηρισμοί αυτοί που αποδίδονται στο ΝΣΚ, βασισμένοι φυσικά στο έργο που αυτό εκτελεί, αποδεικνύουν την σπουδαιότητά του. Έτσι λοιπόν οι Νομικοί Σύμβουλοι δεν ασχολούνται μόνο με απλά ζητήματα, αλλά ζητιέται η γνώμη τους και για θέματα μέγιστης σημασίας, τα οποία ως τότε βρισκόνταν αποκλειστικά στην υπηρεσία του αρμόδιου τμηματάρχη.

Ως διοικητικό δικαστήριο δευτέρου βαθμού το Νομικό Συμβούλιο εκδικάζει υποθέσεις και παίρνει αποφάσεις σχετικά με τελωνιακά ζητήματα, με την εφαρμογή νόμων για το χαρτόσημο, με τα τέλη των παιγνιόχαρτων και με κάθε άλλο θέμα, το οποίο έχει ανατεθεί στην αρμοδιότητά του με το νόμο.

Στις παραπάνω περιπτώσεις το διοικητικό συμβούλιο συγκροτείται από τον Δικαστικό Σύμβουλο και δυο ειδικούς Νομικούς Συμβούλους, από τους οποίους ο ένας ανήκει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και ο άλλος στο Υπουργείο Εσωτερικών. Σε περίπτωση, όμως, που δεν μπορούν εκείνοι να παρευρεθούν επιτρέπεται η αντικατάστασή τους από άλλους συμβούλους, κατά σειρά αρχαιότητας.

Το διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει μυστικά αλλά η έκδοση των αποφάσεων, οι οποίες είναι και πλήρως αιτιολογημένες, βασίζεται στην πλειοψηφία. Αν και είναι σπάνιο φαινόμενο, δεν αποκλείεται να υπάρξει ισοψηφία, όταν κάθε ένα από τα τρία μέλη έχει την δική του γνώμη, η οποία αντιτίθεται στις απόψεις των υπολοίπων. Στην περίπτωση αυτή προσλαμβάνεται και τέταρτο μέλος για την επανεξέταση του συγκεκριμένου θέματος. Ωστόσο ο νόμος δεν ορίζει τι γίνεται σε περίπτωση που επέλθει και πάλι ισοψηφία, πράγμα πολύ πιθανότερο με τη νέα αυτή σύσταση του ΝΣΚ.

- **ΤΟ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Οι συμβουλευτικές αρμοδιότητες του ΝΣΚ διακρίνονται ως εξής :

Α) **Γνωμοδοτήσεις επί δικαστικών υποθέσεων**(όπως είναι η κατάργηση της δίκης του Δημοσίου, ο συμβιβασμός, η αναγνώριση απαιτήσεων και άλλες).Όταν η γνώμη είναι *αρνητική* η δημόσια διοίκηση, δηλαδή ο υπουργός δεσμεύεται. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει το περιθώριο να ενεργήσει αντίθετα προς την συγκεκριμένη δικαστική πράξη, γιατί έχει το χαρακτήρα της “ σύμφωνης γνώμης”. Αντίθετα, όταν η γνώμη είναι *καταφατική* ο υπουργός μπορεί να επιλέξει αν θα προβεί ή όχι στην εκτέλεσή της. Πάντως αν αποφασίσει το πρώτο θα πρέπει να συμβιβαστεί με τους όρους της γνώμης. Η τροποποίησή της επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση που αυτή γίνεται προς όφελος του Δημοσίου.

Β) **Γνωμοδοτήσεις επί διοικητικών υποθέσεων.** Αυτές προκαλούνται με ερωτήματα των υπουργών και έχουν απλώς συμβουλευτικό χαρακτήρα. Έτσι, η γνωμοδότηση και η αποδοχή της με απόφαση του υπουργού , δεν συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις και δεν μπορούν επομένως να προσβληθούν με αίτηση ακυρώσεως. Εξίσου μη εκτελεστές είναι οι υπουργικές πράξεις αποδοχής που έχουν καθαρά εσωδιοικητικό χαρακτήρα.

- **ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ**

Όπως η Ελλάδα, έτσι και τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη έχουν νομικούς συμβούλους στα διάφορα υπουργεία τους, οι οποίοι έχουν αρμοδιότητες περισσότερο ή λιγότερο παρεμφερείς με τους δικούς μας.

Στην **Αγγλία** κυριότεροι από τους νομικούς συμβούλους του στέμματος (Law-officers for the Crown) είναι ο Attorney general και ο Solicitor general. Ο πρώτος, πέρα από τα εισαγγελικά καθήκοντα που εκτελεί, είναι και ο Νομικός Σύμβουλος της κυβέρνησης. Ο δεύτερος γνωμοδοτεί για την ίδρυση κοινοτήτων και άλλων σωματείων. Από τους άλλους νομικούς συμβούλους του αγγλικού στέμματος, "ο της ανάσσης" δικηγόρος (Queen' s advocate) γνωμοδοτεί ως σύμβουλος του υπουργού των Εξωτερικών, των αποικιών, και του μυστικοσυμβουλίου, για ζητήματα διεθνή, ναυτικά, εκκλησιαστικά και ζητήματα αστικού δικαίου. Χρησιμεύει, επίσης, και ως ανώτατος εισαγγελέας στις δίκες του δικαστηρίου του ναυαρχείου. Στο Υπουργείο των Οικονομικών ειδικός νομικός σύμβουλος είναι ο Solicitor to the Treasury.

Στη **Γαλλία** ο Δικαστικός Σύμβουλος του Υπουργείου Οικονομικών (agent judiciaire du tresor) διευθύνει το δικαστικό τμήμα του υπουργείου αυτού με τον ίδιο τρόπο που διευθύνεται και στην Ελλάδα. Μαζί με τον Δικαστικό Σύμβουλο συνεργάζονται και οκτώ άλλοι σύμβουλοι από τους οποίους ένας είναι δικηγόρος στο Εφετείο, ένας στο Πρωτοδικείο, ένας στο Ακυρωτικό, δυο δικηγόροι βοηθοί, ένας συμβολαιογράφος, ένας commissaire priseur και ένας avoué.

- **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ**

Όπως μπορούμε να συμπεράνουμε από τα παραπάνω, ο θεσμός των νομικών συμβούλων διαμορφώθηκε σταδιακά. Το μεγάλο διάστημα που μεσολάβησε από την αφετηρία του, το απλό δηλαδή εκείνο διάταγμα του 1843, μέχρι την τελειοποίησή του αποδεικνύει πόσο βραδεία είναι η εξέλιξη των νόμων. Αλλά συγχρόνως αποδεικνύει και πόσο ακαταμάχητη είναι, αφού παρά τις αντιδράσεις των πολλών ο νόμος καταφέρνει να αναπτύσσεται συνεχώς μέχρι να πάρει την πιο κατάλληλη και ωφέλιμη για το δημόσιο μορφή. Το Νομικό Συμβούλιο, έτσι όπως είναι σήμερα, αποτελεί "μετεμψύχωση" του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά την περίοδο του Όθωνα. Ξεκίνησε σαν ένα μικρό και ασθενές σώμα, αλλά οι ανάγκες και η τάση του να επικρατήσει ολοκληρωτικά έναντι κάθε διοικητικού δικαστηρίου, είχαν ως αποτέλεσμα την ενίσχυσή του και τελικά την οριστική εδραίωσή του.

Εξετάζοντας τη δομή, τη συγκρότηση, τη λειτουργία, τις αρμοδιότητες του ΝΣΚ και συγκρίνοντας το με τα νομικά συμβούλια άλλων κρατών(όπως της Αγγλίας ή της Γαλλίας) καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για έναν εξαιρετικά ζωτικό και ωφέλιμο θεσμό για την ελληνική διοίκηση. Ωστόσο η ανάγκη για την ποικιλότερη σύνθεση του παραμένει. Θα ήταν καλύτερο αν αποτελούταν και από διοικητικούς υπαλλήλους και στρατιωτικούς, αντί μόνο από δικηγόρους, δικαστές και πολιτικά πρόσωπα. Ακόμα, το μεγάλο έργο το οποίο καλείται να φέρει εις πέρας γεννά την ανάγκη για αύξηση των νομικών συμβούλων. Τέλος, η εκλογή αυτών δε θα πρέπει να στηρίζεται στα προσόντα που προέβλεπε ο νόμος περί νομικών συμβούλων αλλά να έχει πιο υψηλά κριτήρια.

• ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελικά, το ΝΣΚ είναι ανώτατο καθαρά διοικητικό σώμα με συμβουλευτική για την Διοίκηση αρμοδιότητα. Όχι όμως ως προϊστάμενος άλλων οργάνων, αλλά υπό την έννοια ότι δεν μεσολαβεί άλλο όργανο μεταξύ αυτού (ή άλλοι υπάλληλοι μεταξύ των νομικών συμβούλων) και του Υπουργού Οικονομικών. Ο χαρακτηρισμός του ως "αρχής", λοιπόν, δεδομένων των συμβουλευτικών του αρμοδιοτήτων, δεν ευσταθεί. Αποτελεί γνωμοδοτικό συλλογικό όργανο της κεντρικής διοίκησης και λειτουργεί ως δικηγόρος, νομικός παραστάτης και σύμβουλος του κράτους. Έτσι τα όργανα αυτού είναι ανώτατοι διοικητικοί λειτουργοί, διαδραματίζοντας ρόλο, πρώτον υπερασπιστού των συμφερόντων του κράτους ενώπιον των δικαστηρίων, και έπειτα νομικού συμβούλου της Διοίκησης για νομικά ζητήματα. Η οργάνωση και η λειτουργία του υπέστησαν κατά καιρούς τροποποιήσεις μέχρι την τελική διαμόρφωσή του κι έτσι σήμερα το **Νομικό Συμβούλιο** αποτελεί αναμφίβολα ένα αξιόπιστο όργανο του κράτους!

• ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Αγγελόπουλος Γεώργιος, Σύστημα Διοικητικού Δικαίου
- ❖ Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο
- ❖ Δενδιάς Μ., Διοικητικό Δίκαιο
- ❖ Κόρσου Δημήτριος, Διοικητικό Δίκαιο
- ❖ Παπαχατζής Γεώργιος, Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου, Αθήνα 1976, πέμπτη έκδοση
- ❖ Πούλης Παναγιώτης, Εισαγωγή στο Δημόσιο Δίκαιο

